

Sygn. akt II KK 236/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 listopada 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Rafał Malarski (przewodniczący)

SSN Jan Bogdan Rychlicki

SSN Roman Sądej (sprawozdawca)

Protokolant Anna Janczak

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Józefa Gemry,
w sprawie **P.T.**

skazanego z art. 278 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 21 listopada 2017 r.,

kasacji, wniesionej przez obrońcę skazanego

od wyroku Sądu Okręgowego w [...]

z dnia 16 stycznia 2017 r.,

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego zawy w [...]

z dnia 9 czerwca 2016 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do
ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w [...].**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w [...] z dnia 9 czerwca 2016r. P. T. został
skazany za to, że:

- I. w dniu 11/12 sierpnia 2013r. w [...] przy ul. K. 11, dokonał włamania do budynku firmy L. Sp. z o.o. poprzez wyważenie okna, działając na szkodę tej firmy, następnie zabrał w celu przywłaszczenia podzespoły komputerowe oraz uszkodził komputery, czym spowodował straty na łączną kwotę 21.200 zł na szkodę N. Sp. z o.o., przy czym czynu tego dopuścił się w ciągu 5-ciu lat po odbyciu co najmniej kary 6-ciu miesięcy pozbawienia wolności, tj. za przestępstwo z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., za które wymierzona mu została mu kara dwóch lat pozbawienia wolności;
- II. w dniu 29 kwietnia 2014r. w [...] przy ul. B., wiedząc, że jest dotknięty chorobą zakaźną - wirusowym zapaleniem wątroby HCV - naruszył nietykalność cielesną funkcjonariusza publicznego sierżanta M. S. podczas i w związku z pełnieniem obowiązków służbowych poprzez ugryzienie w prawą dłoń, narażając go na bezpośrednie niebezpieczeństwo zarażenia tą chorobą, tj. za przestępstwo z art. 222 § 1 k.k. w zb. z art. 161 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., za które wymierzona mu została kara ośmiu miesięcy pozbawienia wolności;
- III. w dniu 29 kwietnia 2014r. w [...] przy ul. B. naruszył nietykalność cielesną funkcjonariusza publicznego - starszego sierżanta M. W. podczas i w związku z pełnieniem obowiązków służbowych poprzez zadrapanie palca (kciuka) prawej dłoni, tj. za przestępstwo z art. 222 § 1 k.k., za które wymierzona mu została kara trzech miesięcy pozbawienia wolności;
- IV. w dniu 29 kwietnia 2014r. w [...] przy ul. H. 4/40 znieważył słownie interweniujących funkcjonariuszy Policji, sierżanta M. S. oraz starszego sierżanta M. W. podczas i w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, poprzez użycie wobec nich słów powszechnie uznawanych za wulgarne i obelżywe, grożąc im przy tym zwolnieniem ze służby, tj. za przestępstwo z art. 226 § 1 k.k., za które wymierzona mu została kara dwóch miesięcy pozbawienia wolności;
- na podstawie art. 85 k.k. oraz art. 86 § 1 k.k. jednostkowe kary pozbawienia wolności zostały połączone i wymierzono karę łączną dwóch lat i sześciu miesięcy pozbawienia wolności; na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzeczono wobec oskarżonego obowiązek naprawienia szkody; na podstawie art. 63 § 1 k.k. na poczet orzeczonej kary łącznej pozbawienia dokonano zaliczenia okresu

tymczasowego aresztowania; na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. zwolniono oskarżonego od kosztów sądowych.

Apelację od tego wyroku wniósł obrońca oskarżonego, podnosząc szereg zarzutów, w tym zarzut obrazy prawa procesowego, m.in. art. 7, art. 410 i art. 424 § 1 k.p.k., „poprzez pominięcie w uzasadnieniu wyroku dokumentacji medycznej dotyczącej stanu zdrowia oskarżonego, niepełnosprawności i prowadzonego leczenia jego osoby, a w konsekwencji bez uwzględnienia tych okoliczności przyjęcie negatywnej prognozy kryminalistycznej” (zarzut II, pkt 2 ppkt c). Do apelacji obrońca dołączył szereg dokumentów medycznych.

Po rozpoznaniu tej apelacji, wyrokiem Sądu Okręgowego w [...] z dnia 16 stycznia 2017r. orzeczenie Sądu pierwszej instancji zostało zmienione w ten sposób, że uchylono orzeczenie o karze łącznej oraz o zaliczeniu okresu rzeczywistego pozbawienia wolności na poczet tej kary; w ramach czynu opisanego w pkt I P.T. uznano za winnego tego, że w dniu 11/12 sierpnia 2013r. w [...] z budynku użytkowanego przez L. Sp. z o.o. zabrał w celu przywłaszczenia podzespoły komputerowe o łącznej wartości 13.250 zł, stanowiące własność N. Sp. z o.o., przy czym czynu tego dopuścił się w ciągu 5 lat po odbyciu kary co najmniej 6 miesięcy pozbawienia wolności, orzeczonej za umyśle przestępstwo podobne, tj. za winnego występku z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 r. i za czyn ten, na podstawie art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. wymierzono mu karę roku i trzech miesięcy pozbawienia wolności; ustalono, że zachowania przypisane oskarżonemu w pkt II i III stanowią jeden czyn zabroniony, realizujący znamiona występku z art. 222 § 1 k.k. w zb. z art. 161 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 r. i za czyn ten, na podstawie art. 222 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. wymierzono oskarżonemu karę dziesięciu miesięcy pozbawienia wolności; w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymany został w mocy; na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 r. w zw. z art. 4 § 1 k.k., orzeczono wobec oskarżonego karę łączną w wysokości roku i dziesięciu miesięcy pozbawienia wolności, na poczet której dokonano stosownych zaliczeń okresu tymczasowego aresztowania; kosztami sądowymi postępowania odwoławczego obciążono Skarb Państwa.

Od tego wyroku kasację wniósł obrońca P.T., który zarzucił:

- a) „rażącą obrazę prawa procesowego, która mogła mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku przez naruszenie art. 433 § 2 w zw. z art. 167 k.p.k., poprzez zaniechanie rozpoznania wniosku obrońcy oskarżonego o przeprowadzenie badań psychiatrycznych, zgłoszonego w toku postępowania sądowego;
- b) rażące naruszenie przepisów prawa procesowego, które mogło mieć istotny wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 193 i art. 202 k.p.k., w szczególności przez zaniechanie wywołania kolejnej opinii biegłych z zakresu psychiatrii w celu wydania opinii o stanie zdrowia psychicznego oskarżonego w chwili popełnienia czynu jak i jego aktualnego stanu zdrowia, przede wszystkim wypowiedzenia się, czy oskarżony może brać udział w procesie”.

W konsekwencji autor kasacji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania oraz wstrzymanie wykonania orzeczenia do czasu rozpoznania kasacji.

Do kasacji, a następnie do jej uzupełnienia, obrońca dołączył dokumentację medyczną aktualizującą stan zdrowia skazanego.

W pisemnej odpowiedzi na kasację prokurator Prokuratury Okręgowej w [...] wniósł o jej oddalenie jako niezasadnej.

Na rozprawie kasacyjnej strony podtrzymały dotychczas prezentowane stanowiska.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Kasacja obrońcy P.T. zasługiwała na uwzględnienie.

W realiach tej sprawy bezspornym pozostaje, że kwestia stanu zdrowia psychicznego oskarżonego, a więc i jego poczytalności *tempore criminis i procedendi*, była jednym z jej istotnych zagadnień. W toku postępowania przygotowawczego oraz jurysdykcyjnego sporządzono dwie opinie sądowo – psychiatryczne, w których biegli nie stwierdzili choroby psychicznej, upośledzenia umysłowego czy innego zakłócenia czynności psychicznych, przy czym brali oni pod uwagę dokumentację medyczną uzyskaną ze szpitali, w których uprzednio przebywał P.T. (k.321-326; k. 404-411; k.807). W drugiej opinii biegli wprawdzie wskazali, że stan psychiczny oskarżonego nie jest wyrównany, wobec czego nie

może też prowadzić samodzielnej obrony, ale przesłanek określonych w art. 31 § 1 czy § 2 k.k. nie stwierdzili (k. 807).

Na ostatnim terminie rozprawy głównej obrońca oskarżonego przedłożył zaświadczenie lekarskie z dnia 25 maja 2016r., stwierdzające występowanie u oskarżonego „zaburzeń psychicznych” (k.1025), choć żadnych wniosków z tym związanych nie zgłosił.

W samej apelacji, jak wynika z zacytowanego we wstępnej części zarzutu, kwestię zdrowia psychicznego oskarżonego obrońca postrzegał wyłącznie w kontekście wymierzonej P. T. kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania. Niemniej jednak, do apelacji dołączył m.in. „opinię psychiatryczną” Centrum Pomocy Profesjonalnej wystawioną w dniu 13 czerwca 2016r. przez specjalistę psychiatrę, w której stwierdzono, że „pacjent choruje na przewlekłe zaburzenia psychotyczne o obrazie klinicznym schizofrenii paranoidalnej”, a także, iż „wątpliwości budzi poczytalność pacjenta w chwili popełnienia czynu zabronionego” (k.1088). Na rozprawie odwoławczej obrońca przedłożył kolejne dokumenty lekarskie, w tym zaświadczenie z dnia 10 października 2016r. o stanie „przewlekłe psychotycznym” oskarżonego (k.1126), ale żadnych wniosków, poza poparciem zarzutów apelacji, nie złożył.

Sąd odwoławczy z urzędu również nie podjął inicjatywy dowodowej w kierunku wyjaśnienia ujawniających się na podstawie przedłożonej dokumentacji medycznej wątpliwości co do trafności dotychczas wydanych opinii sądowo – psychiatrycznych. W uzasadnieniu swojego wyroku Sąd nie odniósł się do przedłożonych dokumentów, a jedynie stwierdził, w nawiązaniu do apelacyjnego zarzutu błędnej prognozy kryminologicznej, że stan zdrowia oskarżonego nie jest okolicznością, która ma pierwszorzędne znaczenie dla oceny zasadności zastosowania instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności, a problemy zdrowotne oskarżonego powstały na podłożu używania środków psychoaktywnych już przed popełnieniem przypisanych czynów (str.9).

W kasacji podniesiono zarzut nienależytej kontroli instancyjnej, poprzez brak właściwej reakcji Sądu odwoławczego na ocenę wynikającego z przedstawionej dokumentacji stanu psychicznego P.T. – i to nie tylko przez pryzmat orzeczonej kary, ale również jego poczytalności w czasie popełnienia przypisanych czynów jak

i w toku procesu. Do kasacji oraz dalszych pism procesowych, obrońca dołączył kolejne dokumenty medyczne, w tym wystawione przez Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej [...] Oddział Psychiatryczny, wykazujące kolejne wielomiesięczne pobyty P.T. w tym szpitalu, z rozpoznaniem u niego choroby psychicznej w postaci schizofrenii paranoidalnej (k.38 akt SN).

W świetle przedłożonej przez obrońcę P.T. dokumentacji lekarskiej, w tym tej dołączonej już na etapie postępowania odwoławczego, trzeba stwierdzić, że na uwzględnienie zasługiwał zarzut naruszenia przez Sąd drugiej instancji obowiązku rzetelnej kontroli instancyjnej – art. 433 § 2 k.p.k. – w kontekście apelacyjnego zarzutu błędnej oceny ze strony Sądu pierwszej instancji znaczenia przedstawionej dokumentacji lekarskiej. Dysponując tą dokumentacją Sąd Okręgowy powinien podjąć czynności weryfikujące jej rzetelność, tym bardziej iż sygnalizowała możliwość wystąpienia stanu wyłączającego czy ograniczającego odpowiedzialność karną oskarżonego. Rzecz jasna, sama „prywatna” opinia psychiatryczna z dnia 13 czerwca 2016r. nie mogła podważyć dotychczas wydanych opinii w kwestii poczytalności oskarżonego, ale wobec jego wielokrotnych pobytów w szpitalach psychiatrycznych oraz mankamentów psychiki wskazywanych w opiniach wydanych procesowo, powinna spowodować stosowną weryfikację, poprzez inicjatywę dowodową Sądu odwoławczego, jak przewiduje to art. 167 k.p.k.

Nie ulega wątpliwości, że w pierwszym rzędzie to obrońcy oskarżonego zarzucić należałoby brak należytej inicjatywy i bierność w toku rozprawy odwoławczej, pozostających však w zasadniczej sprzeczności z treścią przedkładanej dokumentacji medycznej. Niemniej jednak, z uwagi na wyjątkowe okoliczności tej sprawy, treść procesowych opinii sądowo – psychiatrycznych (ze stwierdzeniem w jednej z nich braku możliwości prowadzenia przez oskarżonego samodzielnej i rozsądnej obrony – k.807), treść „prywatnej” opinii z dnia 13 czerwca 2016r., a w końcu lekarskie rozpoznanie schizofrenii paranoidalnej, Sąd Najwyższy uznał, że kasacja obrońcy P.T. zasługiwała na uwzględnienie.

Konsekwencją przedstawionego powyżej stanowiska było uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. W jego toku konieczne będzie nie tylko powtórne rozważenie zarzutów apelacyjnych (oczywiście z

uwzględnieniem kierunku kasacji i dotychczasowych reformatoryjnych rozstrzygnięć), ale i wyjaśnienie ujawnionych wątpliwości co do poczytalności P.T. w czasie popełnienia przypisanych mu czynów, jak i w toku dalszego postępowania karnego. Sądowi odwoławczemu pozostawić należy wybór sposobu usunięcia tych wątpliwości, czy to poprzez wywołanie nowej opinii innych biegłych psychiatrów, czy też uzyskanie uzupełniającej opinii ze strony dotychczas opiniujących, po zapoznaniu się przez nich z aktualną dokumentacją leczenia psychiatrycznego oskarżonego.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł, jak w części dyspozycyjnej wyroku.

kc